

виявлення та подолання фінансової кризи підприємств як раціонального інструменту антикризового управління. Призначення такої системи полягає в ідентифікації причинно-наслідкових зв'язків кризових процесів та застосуванні до них превентивних або санаційних заходів з метою збереження самостійної ефективно функціонуючої господарської одиниці.

Комплексне вивчення вертикальних та паралельних взаємозв'язків фінансової кризи дозволило представити фінансову кризу як складний процес трансформації одного виду кризи в інший з перспективою лавиноподібного розвитку негативних явищ, наслідком якого є банкрутство підприємства. Розвиток паралельних зв'язків фінансової кризи характеризує її масштаби і являє собою послідовну активізацію кризи ліквідності, кризи платоспроможності, кризи прибутковості, загрози втрати фінансової стійкості. Поглиблення кризових процесів характеризується вертикальними зв'язками.

Накопичення причин інтенсифікації розгортання одного виду кризи прискорює її наростання на кожній наступній стадії.

Отже, успішне антикризове управління підприємством визначається своєчасністю розпізнавання його кризового стану. У стані банкрутства підприємство може опинитися при ігноруванні ранніх фаз розвитку фінансової кризи або через невірний вибір антикризової стратегії. Розбалансованість внутрішнього фінансового механізму негативно позначається на спроможності підприємства до самостійного виходу з кризової ситуації. Саме тому важливим є своєчасне переведення підприємства на режим антикризового управління шляхом впровадження механізму виявлення та подолання фінансової кризи. Реалізація адекватних заходів на початкових стадіях розвитку кризових процесів дозволить зберегти внутрішній потенціал підприємства, мобілізація якого створить основу недопущення банкрутства.

Література

1. Гудзь Т. П. Санаційний інструментарій системи раннього реагування та попередження фінансової кризи на підприємстві / Т. П. Гудзь // Вісник Львівської комерційної академії. – Вип. 18. – Львів: ЛКА. – 2005. – Ч. 2. – С. 203-207.

УДК 330.567.25:330.322

ЗАОЩАДЖЕННЯ ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Нагайчук В. В. – к.е.н., доцент; Капустіна А. – студентка
Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Одним із ключових питань, яке необхідно вирішити для побудови ефективної та сталої економіки є забезпечення національної економіки інвестиційними ресурсами, адже стабільне зростання економіки неможливе без значного залучення інвестиційних ресурсів, одним з важливих таких джерел є грошові заощадження домашніх господарств.

У сучасній та класичній науковій економічній літературі проблема заощаджень є однією з найвагоміших. Детальні та всебічні дослідження знайшли своє відображення в працях класиків економічного вчення, зокрема А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. М. Кейнс, Дж. Р. Хікс, П. Самюельсон і ін.

Метою статті є аналіз мотивів заощаджень домашніх господарств та обґрунтування необхідності використання заощаджень домогосподарств в інвестування економіки України.

Заощадження населення можна визначити як частину грошових доходів населення, яка формується за рахунок скорочення поточного особистого споживання (задля накопичення) і призначена для забезпечення потреб у майбутньому.

Серед чинників, які впливають на формування заощаджень, Марцін В. виділяє такі: державна політика, економічна і демографічна ситуація в країні, розвиненість мережі кредитно-фінансових структур, податкові стимули, стабільність політичного

клімату в державі, безробіття, рівень розвитку регіонів, звички населення, стан ринку товарів і послуг та доступність споживчого кредиту, доходи населення, а також, вік, стать, склад сім'ї, освіта, професія, рух робочої сили, рівень фінансової культури суспільства, попит на іноземну валюту (як форму заощадження) [1, с. 87].

Варто зазначити, що для трансформації заощаджень домашніх господарств в інвестиції в реальний сектор економіки повинні бути створені умови, за яких інвестори та позичальники могли б оптимально досягти поставлених цілей в довгостроковому періоді. По-перше, це наявність попиту на інвестиції з боку суб'єктів господарювання. По-друге, це розвинутий фінансовий ринок. По-третє, довіра населення до фінансових інститутів, фінансового ринку і до держави загалом [2, с. 3].

Одним із найактуальніших питань як для розвинутих, так і перехідних економік на сьогодні залишається проблема трансформації заощаджень населення в інвестиції. Трансформація заощаджень домогосподарств в інвестиції – це механізм перетворення грошових ресурсів домогосподарства на фінансові та нефінансові активи з метою отримання доходу у майбутньому.

Механізм трансформації заощаджень прямо пропорційний з процесами формування і використання доходів домогосподарств. Доходи, що надходять від різних джерел, фактично формують інвестиційний ресурс. В процесі використання доходів певна їх частина надходить фінансовим структурам: використання доходів змінюється накопиченням вартості, тобто формується реальний інвестиційний ресурс (організовані заощадження). Отже, основними етапами трансформації заощаджень домогосподарств в інвестиції є формування ресурсів, призначених для заощаджень, вкладення цих ресурсів у фінансові та не фінансові активи та отримання в результаті максимального доходу. На практиці відбувається трансформація заощаджень у вкладення, які дають дохід у грошовій формі – акції, облігації, банківські депозити, і вкладення, які дають дохід у вигляді збільшення

початкової вартості реальних і фінансових активів. Адже у країнах з нестабільною економікою домашні господарства здійснюють готівкові вкладення з метою страхування від інфляційного знецінення, а вже потім з метою використання їх як капіталу [1, с. 88]:

Важливими умовами ефективного перетворення заощаджень населення в фактор інноваційного розвитку економіки є [3, с. 6]:

- обсяг доходів населення і домашніх господарств, достатній для задоволення поточного особистого споживання і створення накопичень, які є гарантією стабільності підвищення рівня життя;

- наявність в населення схильності до заощадження, важливою умовою якого є впевненість у надійності банківського сектора, соціальної та політичної стабільності;

- стабільний попит на інвестиції з боку підприємств;

- розвинена фінансово-кредитна система в країні;

- наявність чіткої та повної правової бази підтримки інвестицій та інновацій;

Аналізуючи стан України варто зазначити, що незважаючи на фактичну наявність всіх суб'єктів для інвестиційної активізації заощаджень населення, ефективність таких структур, як небанківські фінансові установи (особливо страхові компанії, недержавні пенсійні фонди та інститути спільного інвестування) та фінансово-кредитний ринок (фондова біржа, брокерські та дилерські компанії тощо) є низько ефективними. Причиною цього є низький попит на інвестиційні інструменти, незадовільна фінансова грамотність населення, слабе юридичне забезпечення прав позичальників та нерозвинута інфраструктура фінансового ринку. З огляду на це особливо актуальним є вдосконалення фінансового механізму трансформації коштів населення в інвестиційні ресурси економіки, нестача яких на разі є однією з основних передумов економічної та фінансової кризи.

Основними проблемами формування заощаджень, їх капіталізації на фінансовому ринку та трансформації в інвестиції є:

- відсутність в Україні сформованих фінансових традицій та позитивної практики ведення фінансової діяльності;

- відсутність інституту фінансових консультантів;
- обмежена сфера застосування компенсаційних механізмів на фінансовому ринку;
- відсутність ефективного податкового стимулювання інвестицій громадян;
- низький рівень довіри населення як до держави загалом, так і до національної грошової одиниці та інституцій фінансового ринку;

- недоліки забезпечення учасників ринків необхідною фінансовою інформацією;
- низький рівень фінансової грамотності населення [4, с. 21–25].

Отже, в умовах політичної та економічної нестабільності, загострення проблеми ефективного розвитку залучення інвестиційних ресурсів, потрібен пошук нових та активізація наявних джерел інвестування.

Література:

1. Марцин А. С. Роль заощаджень населення у трансформації економіки // Фінанси України. – 2002. № 4. – С. 85 – 93.
2. Нагайчук В. В. Заощадження домогосподарств як джерело інвестицій в національну економіку / В. В. Нагайчук. // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_2_44.
3. Рамський А. Ю. Інвестиційний потенціал заощаджень фізичних осіб та механізм його реалізації// Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 5 (71). – С. 173.
4. Кізіма Т. Фінансова поведінка домогосподарств: сутність, класифікація, чинники впливу / Т. Кізіма // Світ фінансів. – 2011. – №4. – С. 19–26.

УДК 336.71

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Мирончук В.М. - к.е.н., ст. викладач

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

З моменту набуття Україною незалежності саме банківська система стала основним рушієм розбудови економіки. Однак інтенсивне вливання фінансового капіталу з паралельним зменшенням показників розширеного виробництва та соціально-економічного розвитку довело неготовність ефективної співпраці банків та підприємств, що у подальшому призвело до виникнення та поглиблення кризових явищ.

Сучасна банківська криза стала результатом накопичених макроекономічних дисбалансів в минулому і прорахунків у проведенні антикризової політики в сьогоденні. За класифікацією МВФ, поточна криза в Україні має всі ознаки потрійної – банківської, валютної та боргової.

Так у період 2013-2015 рр. чисті активи банків зменшилися майже втричі – з 154,19 млрд дол США до 56,76 млрд дол США. Власний капітал скоротився майже вчетверо – з 22,4 млрд дол США до 5,7 млрд дол США. Зазначені показники свідчать про те, що оздоровлення банківської системи вимагає якісного й кваліфікованого нагляду, наявності додаткових буферів капіталу і

спеціальних антикризових планів, яких НБУ наразі не може запропонувати.

За підсумками 2015 року чисті активи банківської системи України скоротились на 8,2% та склали 1 208,88 млрд грн. Власний капітал банків за аналогічний період зменшився на 26,7%, а протягом двох останніх років на 32% та складав 122,05 млрд грн [1].

Крім того українська банківська система страждає від хронічної недокапіталізації. Так, норматив адекватності регулятивного капіталу, що розраховується НБУ у 2015 році склав 7,1% (при мінімально допустимому порозі – 10%). Міжнародні рейтингові агентства оцінюють необхідну [HYPERLINK "http://ukr.lb.ua/news/2015/07/06/310218_nbu_vidzvituvav_pro_dokapitalizatsiyu.html"](http://ukr.lb.ua/news/2015/07/06/310218_nbu_vidzvituvav_pro_dokapitalizatsiyu.html) докапіталізацію в межах від 120 до 150 млрд грн.

Попри задекларовану НБУ роботу над оздоровленням банківської системи за підсумками 2015 року її фінансовий результат був від'ємним: чистий збиток платоспроможних банків сягнув 57 283 млн грн, що, в першу чергу, зумовлено погіршенням якості активів банків.